

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДДІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА



О. ОВЧАРЕНКО

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри організації
судових і правоохоронних органів
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)*

Людство на всіх етапах свого розвитку не могло обійтися без суду — інституції з вирішення спорів між людьми, а також виявлення тих форм поведінки, які являють собою загрозу спільним інтересам та визнаним суспільством цінностям. Діяльність судді як правника має найвищу соціальну значущість, оскільки через неї забезпечується верховенство права, справедливість, захист прав і свобод громадян, конституційного ладу та суспільних інтересів [1, 658].

Особливого значення суд набуває в умовах демократії, коли верховенство права не може бути реалізоване за допомогою грубої сили. Його втілення у життя є можливим тільки завдяки суспільному визнанню законів і через громадську довіру до тих інституцій, які встановлюють такі закони і здійснюють контроль за їх застосуванням. Громадська довіра до вказаних інституцій має базуватися на належному здійсненні ними своїх функцій [2]. Саме тому «судді сьогодні відіграють більш важливу роль, аніж раніше. Вони піддаються більшій критиці і

стикаються із набагато більш складними питаннями, аніж будь-коли в історії» [3, 532]. Суспільство дивиться на суд як на інституцію, що здатна вирішити спір навіть у тих сферах суспільного життя, що ще 50 років тому виходили далеко за межі судової юрисдикції. Передаючи такі функції системі правосуддя, суспільство ставить до виконання нею своїх функцій набагато більш вимогливо, аніж до того. Звичайно, такий розвиток подій демонструє довіру суспільства до судової гілки влади. Проте така довіра має місце доти, поки є впевненість у незалежності судів і належному виконанні ними своїх функцій [4, 63]. Більше того, іноді верховенство права пропонується розуміти саме як верховенство судів [5].

Як визнають західні дослідники, зміни в останні роки як ролі системи правосуддя, так і завдань, що перед нею ставляться, стали ключовим фактором у становленні інституту відповідальності суддів [6, 320]. Здобуває актуальність питання судової відповідальності й у практиці міжнародних

судових інстанцій, зокрема Європейського суду з прав людини. Вказана тенденція знайшла відображення у правовій позиції, згідно з якою структура системи правового захисту прав людини і основоположних свобод має особливо тісний зв'язок із питанням судової відповідальності, оскільки саме суд виступає останньою інстанцією на національному рівні, що покликана надати такий захист. Посилюється актуальність вказаного питання через його тісний зв'язок із питанням відповідальності держави перед людиною, що також знаходить прояв на рівні міжнародних і внутрішньодержавних механізмів захисту прав людини.

Дослідники питання юридичної відповідальності, серед яких О. Іоффе, С. Братусь, О. Лейст, І. Лукашук, І. Самощенко, підкреслюють, що немає жодного питання права, яке водночас було б настільки досліджене, заплутане та актуальне, як поняття юридичної відповідальності. Натомість юридична відповідальність є одним з основних інститутів права, без якого неможливе існування жодної правової системи, це категорія права, відсутність якої унеможливує його вплив на суспільство та є засобом гарантування прав, свобод і суспільних інтересів. Юридична відповідальність як різновид соціальної відповідальності є важливим засобом забезпечення законності і правопорядку в країні, дотримання прав і свобод людини та забезпечення належної реалізації державними органами та їх посадовими обов'язками своїх повноважень, визначених законом, отже, є істотним фактором побудови правової держави в Україні [7, 60].

Водночас вимушені констатувати, що юридична наука, звертаючись до питань правового статусу суддів, здебільшого звертає увагу на проблеми гарантування незалежності суддів, опікуючись при цьому виробленням

належних гарантій такої незалежності у разі виникнення підстав для притягнення судді до відповідальності. Зі сторони самих представників судової влади обговорювана проблематика і зовсім викликає занепокоєність і спротив.

Втім, на нашу думку, юридична відповідальність суддів, як і відповідальність держави загалом, якщо вона базується на чітких прозорих стандартах, не підриває незалежність суду. І навіть навпаки: інститут відповідальності суддів, якщо він функціонує розумно і ефективно, здатен підвищити авторитет системи правосуддя в державі, що, у свою чергу, є передумовою довіри населення до судової гілки влади і легітимації права в цілому [6, 315].

Викладене вище зумовлює високу актуальність питання відповідальності суддів. Метою цієї статті є з'ясування можливих шляхів встановлення балансу між вимогою незалежності судової влади загалом і кожного її представника зокрема та необхідністю ефективного функціонування інституту відповідальності суддів як гарантії дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Реалізація вказаної дослідницької мети потребує розкриття змісту принципу верховенства права і встановлення взаємозв'язку вимоги судової відповідальності з іншими його елементами.

Принцип верховенства права являє собою «певну суму щільно переплечених між собою принципів» [8, 10] і не може розглядатися з позиції «все або нічого» [9, 15].

Саме цей принцип «визначає цілі і зміст законів та інших нормативно-правових актів, зміст і спрямованість діяльності органів законодавчої та виконавчої влади, органів місцевого самоврядування». Принципи, що входять до цієї підсистеми, «орієнтують, яким саме чином необхідно себе поводити в процесі правотворчості і право-

реалізації» (п. 1 постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 р. № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя»).

Дія принципу верховенства права має на меті встановлення певних рамок діяльності держави в ім'я захисту прав людини, викорінення будь-якого свавілля. За своїм змістом принцип верховенства права виступає інституційно-процедурним забезпеченням прав людини.

Водночас ми знаємо про важливість верховенства права для суспільства, для демократії і для того типу суспільства, який ми хочемо мати, проте рідко замислюємося над тим, які вимоги становлять зміст принципу верховенства права [10, 58].

Загалом історія розвитку концепції верховенства права є певним розгортанням змісту цього принципу як системи взаємопов'язаних вимог до правового регулювання. Зокрема, у Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи від 6 липня 2007 р. «Верховенство права» (*Rule of Law*) представлено такий розвиток концепції верховенства права. Першим кроком у її формуванні було висунення вимоги, згідно з якою наділення владою має відбуватись виключно на підставі закону, який має застосовуватись однаково як до наділених владою, так і до підвладних (принципи законності та рівності перед законом). Другим кроком стало висунення вимоги забезпечення права на доступ до незалежного правосуддя, через яке можна оскаржити рішення суб'єктів владних повноважень.

Сьогодні можна говорити про те, що розвиток концепції верховенства права є постійно продовжуваним процесом, який на сьогодні має своїм результатом розкриття змісту принципу верховенства права через такі вимоги:

- гарантування прав людини та основоположних свобод (конституційне закріплення їх переліку, визначення підстав обмеження, встановлення позитивних та негативних зобов'язань держави);

- юридична визначеність (вимога до якості закону — доступність, чіткість, взаємна узгодженість норм права; повнота, послідовність, стабільність, достатність, поміркованість правового регулювання, однакове застосування та гарантування реалізації юридичних норм);

- законність (зобов'язання діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами);

- пропорційність (передбачуваність підстав правообмежень у законі, необхідність правообмеження у демократичному суспільстві, переслідування легітимної мети, дотримання справедливого балансу між приватними і публічними інтересами);

- обмеження дискреційних повноважень та контроль за діяльністю суб'єктів владних повноважень (наявність закону, що закріплює функції, завдання та повноваження таких суб'єктів, визначення критеріїв їхньої дискреції, встановлення механізмів захисту прав та основоположних свобод);

- справедливе судочинство (встановлення вимог до формування судів, гарантій їх незалежності та безсторонності, гарантування прав бути вислуханим, доступу до суду та права на розгляд справи у розумний строк, закріплення заборони перегляду остаточного рішення суду та забезпечення обов'язковості його виконання, вмотивованість судового рішення).

Як бачимо, фундаментальною національною гарантією прав людини і водночас вимогою верховенства права є незалежне, неупереджене і некорумпо-

ване правосуддя. Визнання принципу незалежності судової гілки влади і напряму пов'язаної з ним послідовної реалізації принципу поділу влади є основними досягненнями сучасності й важливими характеристиками руху в напрямі верховенства права [6, 319].

У преамбулі постанови Пленуму Верховного Суду України від 13 червня 2007 р. № 8 «Про незалежність судової влади» зазначено: «Гарантії незалежності... суддів як носіїв судової влади та самостійності судів як судових органів визначено Конституцією та законами України...» (п. 2). А в пункті 4 того самого документа вказано: «...реалізація правових гарантій, здійснення правосуддя є необхідною передумовою виконання судом своїх конституційних функцій із забезпечення дії принципу верховенства права, захисту прав і свобод людини і громадянина...» На нашу думку, реалізація принципу незалежності суддів, у тому числі шляхом зміцнення гарантій його забезпечення, є передумовою утвердження принципу верховенства права та базових інститутів демократичного суспільства.

На підтвердження цієї тези можна навести норми відповідних міжнародних документів, предметом регулювання яких є питання статусу суддів та незалежності судової влади і які включають до свого тексту положення щодо відповідальності суддів як необхідного елементу їх правового статусу. Так, зокрема, Європейська хартія про Закон «Про статус суддів» (Лісабон, 10 липня 1998-му р.) має окремий розділ 5 «Відповідальність», Рекомендація *CM/Rec (2010) Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки*, ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 р. на 1098-му засіданні заступників міністрів розкриває окремі аспекти

щодо функціонування інституту відповідальності суддів. Так, серед засадничих положень слід назвати положення, які мають вирішальне значення при знаходженні балансу між принципами незалежності і юридичної відповідальності суддів:

- норма, відповідно до якої зовнішня незалежність не є прерогативою чи привілеєм, наданим для задоволення власних інтересів суддів. Вона надається в інтересах верховенства права та осіб, які домагаються та очікують неупередженого правосуддя. Незалежність суддів слід розуміти як гарантію свободи, поваги до прав людини та неупередженого застосування права. Неупередженість та незалежність суддів є необхідними для гарантування рівності сторін перед судом. Відповідно, якщо дії судді створюють загрозу реалізації вказаних гарантій, має бути задіяний механізм притягнення судді до відповідальності. Ефективність механізму притягнення суддів до відповідальності за встановлені факти порушення ними закону, тобто системи, безпосередньо пов'язаної з рівнем довіри громадськості до суддівського корпусу та належної роботи судової системи [11, 78], виступає однією з гарантій верховенства права;

- тлумачення закону, оцінювання фактів та доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, не повинні бути приводом для цивільної або дисциплінарної відповідальності, за винятком випадків злочинного наміру або грубої недбалості;

- лише держава може домагатися цивільної відповідальності судді, подавши скаргу до суду в разі, коли цей суддя мав присудити компенсацію;

- тлумачення закону, оцінювання фактів або доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, не повин-

ні бути приводом для кримінальної відповідальності, крім випадків злочинного наміру;

- дисциплінарне провадження може бути ініційоване, якщо суддя не виконав свої обов'язки ефективно та належним чином. Такі провадження повинен проводити незалежний орган влади або суд із наданням гарантій справедливого судового розгляду і права на оскарження рішення та покарання. Дисциплінарні санкції мають бути пропорційними;

- судді не повинні нести особисту відповідальність за випадки, коли їхні рішення були скасовані або змінені в процесі апеляційного розгляду;

- коли суддя не виконує суддівські функції, він може бути притягнутий до відповідальності згідно із цивільним, кримінальним або адміністративним правом, як і всі інші громадяни.

Отже, маємо констатувати, що юридична відповідальність суддів є складовою їх правового статусу. Невідворотне настання відповідальності судді за вчинене правопорушення, з одного боку, є ефективним засобом забезпечення законності в цій специфічній сфері суспільних відносин, а з другого, — виступає чинником незалежності суддівського корпусу, забезпечення реалізації конституційно-правового статусу судді [11, 90]. Механізм відповідальності відіграє важливу роль у забезпеченні незалежності суддів. Чим більш розумним є вказаний механізм, тим більш незалежними є судові дії. Рівень суддівської незалежності залежить від ефектності механізму відповідальності [12, 35].

Індивідуальна незалежність і відповідальність судді мають бути збалансованими. Відповідальність іноді сприймається як протилежність незалежності, проте насправді вони перебувають у тісному взаємозв'язку.

«Судді мають бути незалежними, проте це не може означати, що вони можуть діяти як завгодно і робити все, що хочуть, без будь-яких обмежень, включаючи отримання хабарів або погане виконання власної роботи» [13]. Захист прав людини — найбільш важливий обов'язок суддів. Вони зобов'язані проводити неупереджений і справедливий судовий розгляд, вони не можуть виходити за межі своєї компетенції.

Наявність вказаних обов'язків означає, що має бути механізм притягнення до відповідальності у разі їх порушення.

Так, наприклад, країни Європи не гарантують суддям імунітету від дисциплінарної, кримінальної або цивільної відповідальності під час здійснення ними своїх повноважень. Але при цьому використовують різні механізми притягнення судді до відповідальності. Наприклад, у Німеччині та в Італії справу про дисциплінарну відповідальність судді слухатиме суд, у Швеції — Національна дисциплінарна рада. Проте її рішення може бути оскаржено у суді. Як передбачено законодавством названих країн, відповідальність в цілому не може бути понесена за тлумачення і застосування закону, якщо не мала місце груба недбалість. Держава завжди несе відповідальність за виплату компенсації за шкоду, нанесену суддею, але при цьому судді можуть залучатися до цивільної відповідальності в порядку регресу.

Ефективність існуючого механізму притягнення судді до відповідальності має оцінюватися з точки зору його захищеності від надмірного впливу [14, 60].

Отже, підсумовуючи, маємо констатувати, судді потребують незалежності, але не можна дозволити їм бути незалежними, аж до свободи від відповідальності за скоєні ними проступки.

Інакше кажучи, питання полягає не в тому, чому віддати перевагу — відповідальності чи незалежності. Питання, як забезпечити їх баланс [13].

Як вбачається, зробити це можна, якщо притягнення судді до юридичної відповідальності базується на засадах неабсолютної процедурної справедливості. Неабсолютна процедурна справедливість має незалежний критерій для правильного висновку, проте немає процедури, яка б напевно привела до нього; правила (норми) неабсолютної процедурної справедливості лише сприяють досягненню справедливого результату (матеріальної справедливості) внаслідок дотримання процедури, але не гарантують його. Саме на ідеї неабсолютної процедурної справедливості заснована більшість юридичних процедур. Так, скажімо, має бути встановлено такі процедурні гарантії на випадок притягнення судді до відповідальності:

- встановлено факт порушення ним обов'язку, передбаченого законом;

- передбачено прозору процедуру розгляду справи із заслуховуванням позицій обох сторін і представництвом інтересів судді;

- можливі санкції передбачено законом;

- застосування санкції відбувається з урахуванням принципу пропорційності покарання вчиненому порушенню;

- право судді оскаржити прийняте рішення.

Це базові принципи. Очікувано, що різні правові системи по-різному врегульовують питання юридичної відповідальності суддів. Відповідно, роль суддів — їх формальні повноваження, здійснювані функції, соціальний статус і публічна легітимація — значно різняться від країни до країни [15, 656], проте основні процедурні гарантії, що дозволяють досягти балансу між незалежністю судової влади і відповідальністю її представників, повинні мати універсальний характер.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Польовий О. Л.* Суддя як суб'єкт юридичної відповідальності // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / кер. авт. кол. С. В. Ківалов ; відп. за вип. О. В. Козаченко. — Миколаїв, 2009. — Вип. 38. — С. 653–659.
2. *Brennan G.* The Third Branch and the Fourth Estate. Second Lecture in the Series «Broadcasting, Society and the Law» (Faculty of Law, Radio Telefis Eireann O'Reilly Hall, university College Dublin, 22 April 1997) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.hcourt.gov.au/assets/publications/speeches/former-justices/brennanj/brennanj_irish.htm.
3. *Kauper P. G.* The Supreme Court and the Rule of Law // Michigan Law Review. — Vol. 59. — № 4 (Feb., 1961). — P. 531–552.
4. *Judges and the Rule of Law / Creating the Links: Environment, Human Rights and Poverty*, Edited by Thomas Greiber. — 105 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://portals.iucn.org/library/efiles/edocs/EPLP-060.pdf>.
5. *Cornides J.* The European Union: Rule of Law or Rule of Judges? [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ejiltalk.org/the-european-union-rule-of-law-or-rule-of-judges>.
6. *Terhechte J. Ph.* Judicial Accountability and Public Liability. The German «Judges Privilege» Under the Influence of European and International Law // German Law Journal. — 2012. — Vol. 13. — № 3. — P. 313–330.
7. *Маліновська В. М.* Юридична відповідальність як різновид соціальної відповідальності // Вісник Вищої ради юстиції. — 2010. — № 2. — С. 58–65.
8. *Аллан Т. П. С.* Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права / пер. з англ. Р. Семківа. — К., 2008. — 385 с.
9. *Дворкін Р.* Верховенство права // Філософія права і загальна теорія права. — 2013. — № 1. — С. 15–23.
10. *Boies D.* Judicial Independence and the Rule of Law // Journal of Law & Policy. — 2006. — Vol. 22:57. — P. 57–70.
11. *Гончаренко О. В.* Актуальні питання притягнення суддів до відповідальності (частина перша) // Вісник Вищої ради юстиції. — 2011. — № 1 (5). — С. 77–92.

12. *Ha Tran Ngoc*. Independence and Responsibility Mechanism of Judges in Vietnamese and English / Ass. Prof. Dr. Mai Hồng Quý, Prof. Michael Bogdan // Joint Swedish Vietnamese Master's Programme. — Master's Thesis. — 2012. — 62 p.
13. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) Opinion on the Law on Disciplinary Responsibility and Disciplinary Prosecution of Judges of Common Courts of Georgia adopted by the Venice Commission at its 70th Plenary Session (Venice, 16–17 March 2007) on the basis of comments by Ms Angelika Nussberger (Substitute Member, Germany), Ms Hanna Suchocka (Member, Poland), Mr Hans Vogel (Member, Sweden) / Strasbourg, 19 March 2007. Opinion № 408 / 2006 CDL-AD(2007)009 / Or. Engl. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2007\)009-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2007)009-e).
14. *Bengtsson B.* Governmental Liability in Swedish Law // *Scandinavian Studies in Law*. — 2001. — Vol. 41. — P. 55–64.
15. *Schuck P. H.* The Civil Liability of Judges in the United States // *The American Journal of Comparative Law*. — 1989. — Vol. 37. — № 4. — P. 655–673.

REFERENCES

1. Polovyi O. L. Suddia yak subiekt yurydychnoi vidpovidalnosti [Judge as the Subject of Legal Liability], *Aktualni problemy polityky*, Mykolaiv, 2009, Issue 38, pp. 653–659.
2. Brennan G. The Third Branch and the Fourth Estate. Second Lecture in the Series «Broadcasting, Society and the Law» (Faculty of Law. Radio Telefis Eireann O'Reilly Hall, University College Dublin, 22 April 1997). Available at: http://www.hcourt.gov.au/assets/publications/speeches/former-justices/brennanj/brennanj_irish.htm.
3. Kauper P. G. The Supreme Court and the Rule of Law, *Michigan Law Review*, vol. 59, no. 4 (February 1961), pp. 531–552.
4. Judges and the Rule of Law, T. Greiber (ed.), *Creating the Links: Environment, Human Rights and Poverty*, 105 p. Available at: <https://portals.iucn.org/library/efiles/edocs/EPLP-060.pdf>.
5. Cornides J. The European Union: Rule of Law or Rule of Judges? Available at: <http://www.ejiltalk.org/the-european-union-rule-of-law-or-rule-of-judges>.
6. Terhechte J. Ph. Judicial Accountability and Public Liability. The German «Judges Privilege» Under the Influence of European and International Law, *German Law Journal*, 2012, vol. 13, no. 3, pp. 313–330.
7. Malinovska V. M. Yurydychna vidpovidalnist yak riznovyd sotsialnoi vidpovidalnosti [Legal Liability as a Form of Social Responsibility], *Visnyk Vyshchoi rady yustytisii*, 2010, no. 2, pp. 58–65.
8. Allan T. R. S. Konstytutsiina spravedlyvist. Liberalna teoriia verkhovenstva prava [Constitutional Justice. Liberal Theory of the Rule of Law], Kyiv, 2008, 385 p.
9. Dworkin R. Verkhovenstvo prava [Rule of Law], *Filosofia prava i zahalna teoriia prava*, 2013, no. 1, pp. 15–23.
10. Boies D. Judicial Independence and the Rule of Law, *Journal of Law & Policy*, 2006, vol. 22:57, pp. 57–70.
11. Honcharenko O. V. Aktualni pytannia prytiahnennia suddiv do vidpovidalnosti (chastyna persha) [Current Issues of Holding Judges Accountable (Part One)], *Visnyk Vyshchoi rady yustytisii*, 2011, no. 1 (5), pp. 77–92.
12. *Ha Tran Ngoc*. Independence and Responsibility Mechanism of Judges in Vietnamese and English Law (Ass. Prof. Dr. Mai Hồng Quý, Prof. Michael Bogdan Joint Swedish Vietnamese Masters Programme), Master's Thesis, 2012, 62 p.
13. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) Opinion on the Law on Disciplinary Responsibility and Disciplinary Prosecution of Judges of Common Courts of Georgia adopted by the Venice Commission at its 70th Plenary Session (Venice, 16–17 March 2007) on the basis of comments by Ms Angelika Nussberger (Substitute Member, Germany), Ms Hanna Suchocka (Member, Poland), Mr Hans Vogel (Member, Sweden) / Strasbourg, 19 March 2007. Opinion no. 408 / 2006 CDL-AD(2007)009 / Or. Engl. Available at: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2007\)009-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2007)009-e).
14. *Bengtsson B.* Governmental Liability in Swedish Law, *Scandinavian Studies in Law*, 2001, vol. 41, pp. 55–64.
15. *Schuck P. H.* The Civil Liability of Judges in the United States, *The American Journal of Comparative Law*, 1989, vol. 37, no. 4, pp. 655–673.

Овчаренко О. М. Відповідальність суддів як елемент принципу верховенства права

Анотація. У статті простежено взаємозв'язок між принципом незалежності судової влади і вимогою відповідальності суддів. Доводиться, що баланс вказаних принципів забезпечує ефективну реалізацію принципу верховенства права в національній правовій системі. Обґрунтовується, що інститут відповідальності суддів, якщо він функціонує розумно і ефективно, здатен підвищити авторитет системи правосуддя у державі та є

передумовою довіри населення до судової гілки влади і легітимації права в цілому. Автор виходить із того, що притягнення судді до юридичної відповідальності базується на засадах неабсолютної процедурної справедливості. Це передбачає встановлення належних процедурних гарантій у разі притягнення судді до відповідальності.

Ключові слова: верховенство права, юридична відповідальність, відповідальність суддів, неабсолютна процедурна справедливість, незалежність судової влади.

Овчаренко Е. Н. Ответственность судей как элемент принципа верховенства права

Аннотация. В статье раскрыта взаимосвязь принципа независимости судебной власти и требования ответственности судей. Обосновывается, что баланс указанных принципов обеспечивает эффективную реализацию принципа верховенства права в национальной правовой системе. Приводятся аргументы в пользу того, что институт ответственности судей, если он функционирует разумно и эффективно, способен повысить авторитет системы правосудия в государстве и является предпосылкой доверия населения к судебной ветви власти и легитимации права в целом. Автор исходит из того, что привлечение судьи к юридической ответственности должно основываться на принципе неабсолютной процедурной справедливости. Это предполагает установление надлежащих процедурных гарантий в случае привлечения судьи к ответственности.

Ключевые слова: верховенство права, юридическая ответственность, ответственность судей, неабсолютная процедурная справедливость, независимость судебной власти.

Ovcharenko O. The Liability of Judges as an Element of the Rule of Law

Annotation. The article provides a reconciliation of the principle of judicial independence and judicial liability requirements. It is proved that the balance of these principles ensures effective implementation of the rule of law in the national legal system. Arguments in favor of the fact that the institution of judicial responsibility, if it functions efficiently and effectively, is able to enhance the credibility of the justice system in the state and is a prerequisite for public trust in the judiciary and the legitimation of law in general. The author assumes that the involvement of judges to legal liability should be based on the principle of non-absolute procedural fairness. This involves the establishment of adequate procedural safeguards in the event of bringing judges liability.

Key words: rule of law, legal responsibility, the liability of judges, non-absolute procedural fairness, independence of the judiciary.